

Asylrätten är en mänsklig rättighet som ger människor på flykt från förföljelse eller fara möjlighet att söka skydd i ett annat land. Begreppet "asyl" betyder fristad, och asylrätten är fastställd i internationella avtal som FN:s flyktingkonvention från 1951. Den centrala principen i denna konvention är *non-refoulement*, som förbjuder att någon skickas tillbaka till ett land där de riskerar fara för sitt liv eller sin frihet.

I Sverige och många andra länder består asylprocessen av flera steg. En person som söker asyl genomgår en utredning där Migrationsverket bedömer individens behov av skydd. De som uppfyller kriterierna kan beviljas antingen flyktingstatus, för de som flyr förföljelse baserat på exempelvis etnicitet eller religion, eller alternativ skyddsstatus, för de som riskerar allvarlig skada som dödsstraff eller tortyr. Andra kan komma till Sverige som kvotflyktingar, utvalda av FN:s flyktingorgan UNHCR.

Asylrätten är grundläggande för att skydda människors liv och värdighet, men den står inför många utmaningar. Ökande flyktingströmmar från konfliktdrabbade områden har skapat påfrestningar för mottagarländer, och migrationspolitiken är ofta föremål för debatt. På senare år har EU försökt hantera detta genom lagar som Dublinförordningen och RAMM, vilka syftar till att fördela ansvaret för asylsökande mellan medlemsländer.

Trots att asylrätten är en mänsklig rättighet innebär den ingen garanti för att få stanna. Den ger istället en möjlighet för människor att få sina skyddsbehov prövade. Asylrätten är en balansgång mellan att skydda individer från fara och hantera de politiska, ekonomiska och sociala konsekvenserna av migration. Framtiden för asylrätten kommer sannolikt att påverkas av globala utmaningar som klimatförändringar och fortsatt politisk instabilitet.

FILMFAKTA

Ämnen: Samhällskunskap, Historia, Religion

Ålder: Grundskola 7-9, Gymnasiet

Speltid: 12 min

Produktionsår: 2024

Språk: Svenska, svensk text

Ursprungsland: Sverige

Artikelnummer: 201024

HANDLEDNING

1. Om filmen

Filmen belyser asylrättens grunder, dess juridiska och sociala dimensioner samt hur asylprocessen fungerar i Sverige. Den förklarar internationella konventioner som FN:s flyktingkonvention, EU-lagstiftningar som Dublin-förordningen och RAMM, samt begrepp som flyktingstatus och alternativ skyddsstatus. Filmen problematiserar även utmaningarna för asylrätten i en värld präglad av konflikter, migration och ökande politiska spänningar.

2. Syfte med undervisningen

- Öka förståelsen för asylrättens grunder: Vad innebär asyl och varför är det en mänsklig rättighet?
- Analysera globala och lokala perspektiv: Diskutera hur olika länder hanterar asyl och de utmaningar som uppstår i migrationspolitiken.
- Utveckla kritiskt tänkande: Uppmuntra eleverna att reflektera över balansen mellan mänskliga rättigheter och säkerhetspolitiska krav.

3. Användning i undervisningen

1. Samhällskunskap:
  - Förståelse för internationella konventioner och Sveriges asylprocess.
  - Diskussion om rättssystemet och migrationspolitikens påverkan på samhällen.
2. Religion:
  - Analysera etiska och mänskliga frågor om flykt, trygghet och rättigheter.
  - Reflektera över människosyn och skyldigheter mot utsatta grupper.

4. Centrala teman i filmen

1. Vad är asylrätt?
  - Definition och bakgrund från FN:s flyktingkonvention (1951).
  - Viktiga principer som *non-refoulement* (förbud mot utvisning till fara).
2. Asylprocessen i Sverige:
  - Från ansökan till beslut, inklusive flyktingstatus och alternativ skyddsstatus.
  - Skillnader mellan asylsökande och kvotflyktingar.
3. Internationella avtal:
  - Dublin-förordningen och RAMM: Om ansvarsfördelning inom EU.
  - Hur global solidaritet och migrationspolitik balanseras.
4. Utmaningar för asylrätten:
  - Sociala och politiska utmaningar, som motstånd mot migration och integrationssvårigheter.
  - Framtidens asylrätt i en värld präglad av klimatförändringar och konflikter.

Planering av lektionen

Före filmen

1. Introduktion (10 min)

- Börja med att ställa frågor:
  - Vad vet ni om asylrätt?
  - Varför tror ni att asylrätten är en mänsklig rättighet?
- Förklara kort:
  - Asylrättens definition: Rätten att söka skydd från förföljelse eller hot.
  - Juridiska grunder: FN:s flyktingkonvention och principen om *non-refoulement*.
  - Relevans idag: Ökade migrationsströmmar, politiska spänningar och klimatförändringar.
- Koppla till elevernas vardag och samhällsdebatten, exempelvis genom att nämna aktuella nyheter om flyktingar.

2. Filmvisning (12 min)

- Visa filmen "*Asylrätten – En mänsklig rättighet*".
- Be eleverna att under filmen notera:
  - Vad asylrätt innebär enligt internationella konventioner.
  - Hur asylprocessen fungerar i Sverige.
  - Vilka utmaningar och lösningar som filmen tar upp.

3. Diskussion i helklass (10 min)

Diskutera följande frågor för att stimulera reflektion och diskussion:

- Vad innebär asylrätt för individen och samhället?
- Vilka utmaningar ser ni för Sverige och andra länder i att hantera asylrätt?
- Hur kan man skapa en balans mellan mänskliga rättigheter och säkerhetspolitiska krav?

Försök att få fram olika perspektiv och uppmuntra eleverna att argumentera utifrån både individens och samhällets behov.

4. Elevaktivitet (15 min)

- Se förslag i arbetsbladet.

5. Avslutning (5 min)

- Sammanfatta lektionen:
  - Asylrätten är en grundläggande mänsklig rättighet, men dess tillämpning möter både etiska och praktiska utmaningar.
- Fråga eleverna:
  - Vad lärde ni er idag som ni inte visste tidigare?
  - Hur skulle ni vilja förbättra asylprocessen?

Ge möjlighet för eleverna att ställa frågor eller dela med sig av sina tankar.

Läroplansmål LGR22 och GY25

LGR22: Grundskolan

Läroplanen för grundskolan, LGR22, syftar till att ge eleverna en allsidig utbildning där de utvecklar kunskaper och värderingar som förbereder dem för framtida medborgarskap. Ämnen som **Religion** och **Samhällskunskap** spelar en central roll när det gäller att diskutera frågor om etik, mänskliga rättigheter och demokrati, vilket gör ämnet aktiv dödshjälp relevant.

Mål och centralt innehåll som kopplar till aktiv dödshjälp:

- Religion (Åk 7–9):**
  - Etiska frågor:** Elever ska förstå och kunna analysera etiska frågor som rör liv och död, där människosynen i olika religioner och livsåskådningar har betydelse. Aktiv dödshjälp berör direkt etiska resonemang kring livets värde och individens rätt att själv välja livets slut.
  - Existentiella frågor:** Läroplanen betonar att elever ska kunna reflektera över frågor som meningen med livet, döden och människans rättigheter, där dödshjälp är ett av de mest debatterade ämnena i modern tid.
- Samhällskunskap (Åk 7–9):**
  - Rättssystemet:** Elever ska få kunskap om Sveriges lagar och internationella skillnader, vilket inkluderar förståelse för varför aktiv dödshjälp är förbjudet i Sverige men tillåtet i vissa andra länder.
  - Mänskliga rättigheter:** Elever ska kunna diskutera hur mänskliga rättigheter tolkas och används i frågor om individens frihet att bestämma över sitt eget liv, en central fråga i debatten om aktiv dödshjälp.
  - Samhällsfrågor och demokrati:** Elever ska kunna reflektera över hur olika samhällen tar ställning till etiska dilemman, samt hur lagar skapas och förändras i demokratier.
- Övergripande mål:**
  - Läroplanen betonar vikten av att elever utvecklar **ett etiskt förhållningsätt** och lär sig respektera andras perspektiv. Att diskutera dödshjälp bidrar till förståelsen för mångfald av värderingar och att kunna analysera komplexa frågor med empati och respekt.

GY25: Gymnasieskolan

Läroplanen för gymnasiet, GY25, har som mål att förbereda elever för högre studier och yrkesliv genom att utveckla deras förmåga att kritiskt analysera samhällsfrågor. Aktiv dödshjälp är ett ämne som kan kopplas till flera gymnasieämnen, särskilt **Religion**, **Samhällskunskap** och **Psykologi**, där det skapar möjlighet för fördjupade diskussioner om etik, demokrati och människans psykologiska behov.

Mål och centralt innehåll som kopplar till aktiv dödshjälp:

- Religion 1:**
  - Etiska och existentiella frågor:** Elever ska analysera olika etiska dilemman och reflektera över livets slutskede ur religiösa och sekulära perspektiv. Aktiv dödshjälp belyser skillnader i synen på individens rättigheter, livets helighet och autonomi.
  - Människosyn:** Läroplanen betonar hur olika religioner och livsåskådningar ser på människans värde och rätt att bestämma över sitt liv.

2. Samhällskunskap 1b:

- **Demokrati och mänskliga rättigheter:** Elever ska lära sig hur olika samhällssystem och rättssystem hanterar frågor om mänskliga rättigheter och skyldigheter, vilket aktiv dödshjälp exemplifierar.
- **Internationella perspektiv:** Frågan om aktiv dödshjälp visar på skillnader mellan länders demokratiska processer och rättssystem. Elever ska analysera varför lagstiftningen skiljer sig åt globalt och vilka faktorer som påverkar dessa beslut.

3. Psykologi 1:

- **Människans psykiska hälsa:** Aktiv dödshjälp berör frågor om patientens psykologiska tillstånd, som depression eller existentiell ångest, vilket ger elever möjlighet att analysera hur mentala faktorer påverkar beslut i livets slutskede.
- **Relationer och välbefinnande:** Elever ska diskutera hur dödshjälp påverkar inte bara individen utan också de anhöriga och vårdpersonal, vilket skapar en bred förståelse för psykologiska konsekvenser.

4. Övergripande mål:

- Läroplanen framhåller att elever ska utveckla **kritisk analysförmåga** och ett vetenskapligt förhållningssätt i diskussioner om samhällsfrågor. Aktiv dödshjälp ger möjlighet att tillämpa dessa färdigheter genom att undersöka argument från olika perspektiv och analysera komplexa etiska dilemman.

Sammanfattning av läroplansmålen

Undervisning om aktiv dödshjälp ger elever en möjlighet att utveckla kunskaper inom juridik, etik och psykologi. Det kopplar direkt till läroplanernas mål om att förstå mänskliga rättigheter, analysera samhällsfrågor och reflektera över livets mening. Både LGR22 och GY25 framhäver vikten av att eleverna utvecklar ett etiskt och kritiskt förhållningssätt, vilket ämnet aktiv dödshjälp exemplifierar på ett relevant och engagerande sätt.